

Egy könyvtár újjászületése Új helyen a Debreceni Városi Könyvtár Benedek Elek Fiókkönyvtára

A rövid híradás a következőképpen hangzott: „A Városi Könyvtár Benedek Elek Könyvtára új helyen, a Piac utca 68. szám alatt várja olvasóit”. Egy új könyvtár megnyitásához vezető út azonban jóval hosszabb, bonyolultabb, jó ötleteket, elgondolást, feszített munkatempót igényel. Annak a háttér munkának a felvázolására vállalkozik tehát ez a cikk, amely persze a rövid hír jelentését adja, de mikéntjét nem tudja magában foglalni. Így válik majd átláthatóvá a metamorfózis, amely során egy régi, elhagyott, dohos bútorüzletből és raktárból egy többfunkciós, modern könyvtár lett.

Az előzmények

Az 1966-ban gyermekkönyvtárként induló Benedek Elek Könyvtár a Debreceni Városi Könyvtár egyik legnagyobb fiókkönyvtáraként a '80-as évektől lett felnőttet is kiszolgáló egység. A könyvtár állománya általános jellegű gyűjtemény volt. Az olvasók az évek során megszokták, megszerették a régi helyet, az idők folyamán azonban a zsúfoltság az állományvédelmet és a kiszolgálás minőségét is veszélyeztette. A város vezetése egy csereingatlant ajánlott fel a könyvtár részére, amelynek köszönhetően a fiókkönyvtár alapterülete nőtt, a szolgáltató egység a főutcára, közlekedési szempontból jól megközelíthető helyre került.

Az ötletek megfogánása kíván nagyobb szellemi erőfeszítést, mégis megvalósításuk a nehezebb, gondolok itt az olvasói kedélyek megnyugtatóására, a tervezőkkel való egyeztetésre, az elképzelések közvetítésére stb. Nagyon sok múlt a tervezőkön, építőkön, akik a legnagyobb mértékben figyelembe vették kívánságainkat, észrevételeinket. Így nyitható meg a könyvtár az eredeti elképzelésnek megfelelően, de természetesen azért akad utólag korri-

gálni való. Talán leírható: a legrugalmatlanabb partner a MATÁV volt. Tulajdonképpen még ma is – egy hónappal a megnyitás után – ideiglenes telefonszáma van a könyvtárnak.

Egy kis épülettörténet (Helytörténeti fotótárunk vezetőjének, Magyarné Ember Máriának tollából)

1909-ben épült szecessziós épület

A Piac utca 68. szám alatti, 1909-re datálható szecessziós épületet a debreceniek építtetőjéről, *Killer Ede* bútorgyárosról *Killer-háznak* nevezik.

A földszinten alakították ki az üzletet, a pincében volt a raktár, az első emeleten irodák helyezkedtek el. A második emeleten rendez-

ték be a Killer család lakosztályát. A házban mindemellett bérlakásokat is kialakítottak. A hatszáz négyszögöles telek beépítettsége nagy volt, hiszen hátul helyezkedtek el a műhelyek és a faraktárak. A tervezés és a kivitelezés két építész, *Pavlovits* és *Szilágyi* munkája, az épület vasbeton szerkezetű, ami akkoriban igen ritka volt. A második világháború idején özv. *Killer Edéné* megerősítette a pince falait és mennyezetét, így alakított ki egy kilencvenhat személyes óvóhelyet. 1938-ban az épületek értékét 800 ezer pengőben állapították meg, a háborús sérülések következtében ez 550 ezer pengőre csökkent. 1947-ben az egész épületet felújították. 1952-ben államosították a *Killer-házat*, a lakásokban társbérleteket alakítottak ki. A műhelyekben az *Asztalos KTSZ* működött, tehát sikerült megőrizni funkcióját. 1964-ben elkészült a hátsó rész bontási terve a *Becskereki utca* kialakítása miatt. 1970-ben az utcai fronton kapott helyet Debrecen egyetlen bútorüzlete. 1979-ben a *DIK* (a debreceni ingatlankezelő) nagy felújítást végzett a házban, a tervező a *Tanácsi Tervező Iroda*, a mérnök *Legány Péter* volt. A kivitelezést a *Debreceni Építőipari Vállalat* végezte. A homlokzatot és a lakásokat tartozták, a bútorüzletet nem. 1983-ban megszűnt

a bútorüzlet, ekkor épült fel ugyanis a DÓMUS Áruház.

Ismereteink szerint *Killer László* volt a család utolsó tagja, aki haláláig, 2001-ig a házban lakott. A 2003. évi könyvtárrá alakítás terveit *Bojtor Éva* építész-tervező készítette.

Ez a ház közel évszázados története.

Szolgáltatások

A megközelítőleg kétszázötven négyzetméteres alapterület-bővülés, a légkondicionált tér, az akadálymentes közlekedés lehetővé

tett egy kulturáltabb kiszolgálást. Valójában a területnövekedés tette lehetővé, az elhelyezkedés pedig igényelte a fiókkönyvtár funkcióinak bővítését.

A gyűjteményt a helyi igényeknek megfelelően alakítottuk ki. A Központi Olvasóterem és a Benedek Elek Könyvtár állományrészeiben cserét hajtottunk végre.

A két fiókkönyvtár gyűjteményrészeinek megcserélésével a Piac utca 68. szám alatti épületben egy kibővített szolgáltatások nyújtására alkalmas, a felhasználói igényeket a réginél jobban kielégítő szolgáltató hely jött létre. Ahhoz, hogy a könyvtár alkalmas legyen emelt színvonalú tájékoztató szolgáltatások nyújtására, távlatilag egy belvárosi és a hálózaton belül is egy „központi” jellegű szolgáltató helyként való működésre, szükséges volt az állomány feljavítása. Ennek anyagi feltételei nem voltak biztosítottak, ezért tűnt célszerű megoldásnak egy további szolgáltató helyről történő részleges állomány-áttelepítés.

A Központi Olvasóteremben ezzel párhuzamosan egyfajta profilizálás történt. Így alakult ki a szolgáltatások tárháza:

• *Közhasznú információszolgáltatás – mint kiemelt feladat.* Ehhez a Központi Olvasóteremből átkerült a kisvállalkozói és az európai uniós gyűjtemény, továbbá átkerültek egyes elektronikus adatbázisok. Az épületben rendelkezésre álló bérelt vonalú internet-hozzáférés is hatékonyan támogatja ezt a funkciót.

• *Környezetvédelmi báziskönyvtár elhelyezése – szintén a Központi Olvasóteremből.*

• *Kibővített olvasótermi funkció – megduplázódó alapterületen, a valós lakossági igényeknek megfelelően, az olvasóterem bekötött folyóirat-állományának áthelyezésével (az irodalmi folyóiratok kivételével), illetve a közhasznú információszolgáltatást támogató kurrens periodika anyag átirányításával.*

• *Médiatár-funkció – a Benedek Elek Könyvtár eddig elzárt audiovizuális gyűjteményének teljes körű kölcsönzésével.*

• *A könyvtári rendezvények körének kibővítése.*

Általában véve pedig közkönyvtárként feladata: segíteni és ösztönözni a város lakosságát a gazdasági és kulturális tevékenységben való demokratikus részvételre, segítséget nyújtani a tanuláshoz, a folyamatos ön- és továbbképzéshez, valamint a szabadidő hasznos eltöltéséhez. A kölcsönzési alapszolgáltatáson, a tájékoztató szolgálaton és a közhasznú információszolgáltatáson túl vállalnia kell a szociális funkciót is, mind a gyerekolvasók, mind a felnőttek körében.

A Benedek Elek Könyvtár kiemelt feladata tehát a közhasznú információszolgáltatás. Ehhez nyújtanak alapot a könyvtár speciális különgyűjteményei: a kisvállalkozói, a vezetéstudományi, a környezetvédelmi és az európai uniós állomány. Az elmúlt évtizedben jelentősen megnőtt az olvasói igény az

olyan információs szolgáltatások iránt, amelyek segítenek eligazodni a mindennapok egyre sürgetőbb kérdéseiben. Csatlakozásunk az Európai Unióhoz újabb és újabb kérdéseket vet fel pénzügyi, gazdasági, környezetvédelmi, kulturális területen, melyekre választ a legfrissebben megjelenő kiadványok nyújtanak, amelyek immár nem hiányozhatnak egy emelt színvonalú, XXI. századi európai könyvtárból. A könyvtár – a városban egyedülállóként – rendelkezik egy 3500 kötetes környezetvédelmi báziskönyvtárral. A környezetvédelem tudományterületének rendkívül gyors fejlődése megköveteli a folyamatos könyv- és kiadványbeszerzést. Kultúraközvetítőként, a tudományok fejlődésével lépést tartva az egyszerű ismeretterjesztéstől az információk nyújtásán át a szakszerű referenz-szolgáltatásig a legváltozatosabb igények kielégítésére törekszünk egy teljes körű, naprakész nyomtatott dokumentumállománnyal. Ehhez azonban az anyagi fedezet nem biztosított, így pályázatok útján próbáljuk a szerintünk kívánatos színvonalat fenntartani.

A kialakítás érdekében szervezeti és személyi változások történtek. Az új feladatok ellátására a Központi Olvasóterem három munkatársát a Debreceni Városi Könyvtár igazgatónöje a Benedek Elek Könyvtárba helyezte át, illetve a Benedek Elek Könyvtár személyi állományából két fő maradt az új könyvtárban, hárman pedig a Központi Olvasóteremben teljesítenek szolgálatot.

Térkialakítás

Az új könyvtár a várható 2500–3000 olvasó igényeit tudja a berendezés szempontjából is kielégíteni hatalmas, légkondicionált tereivel, akadálymentes megközelíthetőségével, belső tereinek elrendezésével.

A könyvtár egy összefüggő térbe került, amely jól átlátható, elkülönülő részekre tagolódik. A be-

járat közelében helyeztük el a gyermekövezetet, amely alacsony polcaival, Benetton-színű, háromszög alakú, kombinálható asztalaival, színes műbőr puffjaival jó hangulatot teremt a gyerekeknek az olvasáshoz, festéshez, társasjátékhoz, foglalkozásokhoz.

A könyvtár alapterülete hosszúkas, természetes fényt két helyről kap. A gyermekövezet kialakításánál elsődleges szempont volt, hogy ne mesterséges megvilágítású legyen. A hálózatban dolgozó gyermekkönyvtáros kollégák ajándékként kis olvasóink színes, fényáteresztő ablakdíszekben gyönyörködhetnek. Ebben a térben sikerült egy kis kézikönyvtári részt is kialakítani, a korosztálynak megfelelő könyvekkel.

A következő rész a felnőtt kölcsönző rész, melyet magasabb polcokkal különböztettünk meg a gyerekek övezetétől. Ebben a részben kaptak helyet az internetezők is; a két rész párhuzamosan húzódik egymás mellett. A régi épület adottságainak köszönhetően belső tartóoszlopos, nagy falfelületekkel rendelkező terembe költöztünk. A számítógépek feletti szabad falfelületen Tegdes László grafikus kialakította a Benedek Galériát. Havonta új kiállítással ő gondoskodik a mindig változó, megújuló látványról. Megnyitó rendezvényként egy nyomdaipari és grafikai kiállítás látható.

A könyvtár legcsendesebb, legvilágosabb, átlátható részében kapott helyet az olvasóterem, ahol folyóirat-olvasásra, tanulásra, elmélyült kutatómunkára is lehetőség nyílik. Ennek megfelelően itt helyeztük el a különgyűjteményeket is. A tájékoztatást különböző adatbázisokkal, bekötött folyóiratokkal tesszük még változatosabbá, emellett ingyenes irodalomkutatást végzünk. A fentebb említett belső tartóoszlopok megtörik, beosztják a teret. A kialakításnál a kiindulópont az volt, hogyan lehet erényt kovácsolni abból, ami hátránnyként mutatkozik. Így született az elképzelés: a belső oszlopo-

kat folyóirattartókkal, számítógép asztalokkal építjük körül, így adjuk meg funkcióikat.

Módszerek

A nyitás előtt mérlegelni kellett, hogy hetekig dolgozzunk-e a meglévő cédulakatalógusokon, hiszen több mint ötezer kötet könyvet töröltünk, bizonyos állományrészeket megcseréltünk a Központi Olvasóteremmel.

Döntés született, miszerint ez nem célravezető, így a feldolgozó osztály által elkészített, nyitásra naprakész gépi katalógus mellett döntöttünk, amely az interneten is elérhető. A négy hét tapasztalatai alapján úgy tűnik, jól választottunk: az olvasók egyre bátrabban használják, egyelőre főleg a fiatalabb korosztály. Természetesen a könyvtárosok szívesen segítenek a használatban és a tanulásban is. Egyetlen olvasótól sem hallottuk, hogy a cédulakatalógust hiányolta volna.

Regisztráltattuk magunkat az ODR-ben is, hogy még jobban meg tudjunk felelni az olvasói elvárásoknak. Ezt a munkát támasztjuk alá közérdekű adatbázisok alkalmazásával, teljes szövegű és bibliográfiai adatbázisokkal, multimédiás (főként ismeretterjesztő, kreativitást fejlesztő interaktív) CD-ROM-ok hozzáférhetővé tételével a gyermekek számára is.

A könyvtári információszolgáltatás mára elképzelhetetlen megfelelő számítástechnikai eszközök nélkül. Intézményünk az informatikai fejlesztéshez szükséges forrásokat szinte kizárólag pályázati támogatásokból tudja megszerezni, saját költségvetésünkben nem tervezhetünk ilyen jellegű beszerzéseket. Szolgáltatásaink athelyezés utáni indításához, könyvtári rendszerünk működtetéséhez informatikai eszközparkunk kiegészítésre szorult. Mára tíz számítógép áll az olvasók rendelkezésére – a fenntartó jóvoltából öt új számítógéppel gazdagodtunk a nyitásra –, s a könyvtár tervezésénél számos csatlakozási hellyel számoltunk, ami lehetővé teszi a további fejlesztéseket.

Indulás

A könyvtárnyitást szerettük volna úgy megszervezni, hogy minél „hangosabb” legyen, és mindenkihez eljusson a hír.

2003. június 11-én 14 órakor *Kósa Lajos*, Debrecen város polgármestere adta át a könyvtárat a kisebb tömegben várakozó olvasóknak. Kezdetét vette a „roham”, ami a mai napig tart. Persze ebben szerepe volt nyitási kedvezményeinknek is, az egyhetes ingyenes beiratkozásnak és internethasz-

nálnak. Ezen a napon nyitottuk meg a Benedek Galériát is.

A következő napon az ünnepi könyvhét megnyitására apropóján reggel nyolc órától másnap hajnali egyig *Álmodom a csodák korát* címmel folyamatos versolvasó rendezvényt tartottunk. Előadóművészek, színművészek, költők, tanárok, grafikusművészek, zenészek, közéleti személyiségek hozták el kedves versüket.

Meglepetésként a debreceni könyvhét megnyitására érkező két vendég, *Térey János* és *Ágh István* is megtisztelte rendezvényünket. A vendégkönyvbe a következő sorokat írta az egyik pedagógus: „... csak akkor tetszett az iskola, amikor semmi sem feszélyezett, ha hagyták, hogy természetes legyek.” Így voltunk mi is itt azon a hosszú, éjszakába nyúló napon.

Már a megnyitón megjelent a média, de a másnapi maratoni rendezvényünkön egymást érték a tévéfelvételek, interjúk, élő közvetítés a rádióban, újságírók.

Ezen a napon több mint ezren fordultak meg a könyvtárban. Következő napi vendégünk *Ágh István* költő volt, akivel *Márkus Béla* irodalomtörténész beszélgetett.

A rendezvények sora folytatódik, jelenleg a Goethe Intézet *Könyvek, amelyekről beszélnek* című vándorkiállításának adunk otthont.

A könyvtár elérhetőségei:

Benedek Elek Könyvtár

Cím: 4024 Debrecen, Piac u. 68.

Tel.: (52) 502-431

Fax: (52) 537-609

e-mail:

benedek_elek@freemail.hu

Sass Bálintné
Vranyecz Tünde